

promiserunt Christo continentiam; sed similierte, si perseverare nolunt, aut non possunt, melius est ut nubant, quam ut in ignem deliciis suis cadant: id est, si perseverare nolunt, melius est, ut non voveant, quam ut voveant, et votum non implent. Secundo quia in sequentibus verbis idem Cyprianus conjugium detestatur earum, que se Christo dicaverant: Christus, inquit, Dominus, et iudex noster, cum virginem suam sibi dicatam jaceret eum altero cernit, quam indignatur, et irascitur, et quas penas incepsit ejusmodi conjunctionibus comminatur? Tertio, quia cum Cyprianus sub disjunctione loquatur, et dicat, si perseverare nolunt, aut non possunt; Si de iis loqueretur, que continentiam promiserunt, videbatur velle dicere, licet esse iis, pro arbitrio vota violare, si tantum nolunt perseverare, etiamsi possint: quod certe nemo sanus admittet. Accedit, quod non est illo modo credibile, aliud sensisse Cyprianum de isto loco Apostoli; Melius est nubere, quam ura, quam quod postea sensit August. qui tractans eundem locum lib. I. de adulterinis conjugiis cap. 15. Illis, inquit, quae se non continent, expedit nubere, et quod licet, expedit: Quae autem voverunt continentiam, nec licet, nec expedit. Multo vero minus credibile est, aliud Cyprianum Carthag. epise. de votu continenter docuisse, quam ante eum Tertull. docuerit, et post eum omnes Patres, ac praecipue 214. Episcopi Afrie. qui in IV Carthag. concilio, convenerunt, quorum testimonia paulo ante citavimus.

XVII. MENDACIUM.

Pag. 23. in articulo de Missa: « Falso, inquit, accusantur Ecclesiae nostrae, quod Missam aboleant: refutetur enim Missa apud nos, et summa reverentia celebratur. » Concordent, si possint, hujus Concordie autores haec sua verba, cum illis aliis verbis suis, que habentur pag. 279, inter articulos Smalcaldicos. « Caretur, ut publice hominibus ostendatur, Missam ut rem commentitiam, seu humanum segmentum, posse sine peccato omitti. » Et pag. 280: « abroganda merito Missa est ». Et pag. 281: « Ceterum Draconis cauda ista (Missam intelligo) perpetravit multiplices abominationes, et idololatrias. » Si igitur Missa res est vobis commentitia, et hominum segmentum, et cauda draconis, et merito abroganda, cur eam non

abrogatis? Aut si eam jamdudum abrogatis, nec ullus ei apud vos locus conceditur, cur tam splendide mentimini? Dicent fortasse, Pontificiam Missam, id est, oblationem corporis Domini pro vivis et mortuis, a se abrogatum, Lutheranam autem, id est, Eucharistie distributionem, retineri, et summa reverentia celebrari. At non accusantur Ecclesiae vestrae quod Eucharistia distributionem aboleant; sed quod sacrificium et medio tollant, quod omnibus saculis in Ecclesia fuit. Itaque si per Missam intelligitis Coenam Dominicam, mendacium est quod accusemini: Si vero sacrificium, mendacium est quod falso accusemini.

XVIII. MENDACIUM.

Pag. 27. in eodem articulo: « Accessit, inquit, opinio, quod Christus satisficerit sua passione pro peccato originis; et instituerit Missam, in qua fieret oblatio pro quotidianis delictis mortalibus et venialibus. Hinc manavit, quod Missa sit opus tollens peccata vivorum et mortuorum ex opere operato. » Multa sunt in his paucis verbis, vel absurdula, vel mendacia, vel pugnativa cum superioribus partibus hujus libri. Primum enim, quis ante hoc tempus auditiv, peccata mortalia vocari delicta quotidiana. Sane D. Augustinus in Enchirid. cap. 71. distinguunt peccata quotidiana a sceleribus, et illa levia, brevia, et minima vocat. Deinde impudenti mendacio tribuitur Catholicis doctoribus illa divisio quod Christus passione sua satisficerit solum pro peccato originis; pro actualibus autem institerunt Missam. Nemo enim Catholicorum unquam sic docuit, sed credimus, et profitemur, Christum in cruce pro omnibus omnino peccatis satisfecisse, tam originalibus, quam actualibus; quia tamen meritum passionis ejus non prodest, nisi certa aliqua ratione applicetur, (si enim nulla requiritur applicatio, cur non omnes homines salvantur, cum sanguis Christi fuerit propitiatio pro peccatis totius mundi, I Joan. II, neque vero sola fide applicari potest, alioquin mintiretur, qui dixit: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei. Joan. III.). Proprieta docet Ecclesia Catholica, ad peccata expienda, sive ad meritum passionis Christi, hominibus applicandum, instituta esse varia sacramenta, et ipsum etiam corporis Domini sacrificium, que omnia ex o-

XX. MENDACIUM.

pere operato utilia sint, et ad peccatorum purgationem conducent, licet non equaliter, nec eodem modo. Quod vero hic negat Philippus Missam valere ex opere operato, et apertus Lutherus in articulis Smalcaldicis, qui huic ipsi operi inserti sunt, repugnat articulo Confessionis 8. et haeresis Donatistarum renovat. Nam cum in hoc artic. de Missa, Missam a se retineri, et summa reverentia celebrari dicunt, certe Missam utilem esse credunt. Non autem volunt opilium esse ex opere operato; ergo ex opere operantis vim illius pendere existimant. At haec haeresis est Donatistarum, quam nominatur artic. 8. dannavit August. Confessio. Ubi etiam assernit: « Verbum, et sacramenta, utilia et efficacia esse ex institutione Dei, sive per bonos, sive per malos ministros exhibeantur ». Et hoc ipsum est, quod Theologi nostri per opus operatum intelligunt, et ab opere operantis distingunt. Sed video unde Philippus occasionem arriperunt mentiendi, et calumniandi, quia videlicet S. Thomas in episcopo, de Sacramento altaris cap. 1. docet: Corpus Domini semel oblatum in cruce pro debito originali, jugiter offerri in altari pro debitis quotidianis. At S. Thomas non dicit in cruce pro solo debito originali oblatum Christi corpus, immo etiam pro actualibus oblatum docet 3. par. quest. 1. art. 4. et quest. 49. art. 1. ad 4. Id ergo in eo opusculo sibi voluit S. Thomas, quia peccatum originale semel dimisum numquam repetitur, ideo ad illud expandendum non esse necessaria quotidiana sacrificia, sed sufficere sacrificium crucis semel peractum, et semel per Baptismum applicatum; al pro peccatis actualibus, que sepius committuntur, instituta esse, prater Baptismum, quotidianam remedia, in quibus sacrificium altaris merito numeratar. Non quod statim peccatores justificet (ut adversari nos dicere mentiantur) sed quod javet ad placandum Deum, et ab eo impetrandum, ut super peccatores elemente respiciat, eiusque desiderium conversionis inspiret, atque ad justificationem querendam, et obtinendam, disponat.

XX. MENDACIUM.

Pag. 29. in articulo de Confessione. « Antea, inquit, immodice extollebant satisfactiones; fidei vero et meriti Christi, ac iustitiae fidei, nulla fiebat menio. » Hoc mendacium refellunt omnes libri catholicorum, in quibus passim praedicatur, et virtus sacramentorum, et ipsarum etiam satisfactionum, et meritum Christi refertur. Nunc unus locus S. Thomas sufficiet 3. par. quest. 62. art. 5. Christus, inquit S. Thomas, liberavit nos a peccatis nostris, praecipue per suam passionem, non solum efficienter, et meritorie, sed etiam satisfactorie. Similiter etiam per suam passionem initavit ritum Christianae religionis, offerens seipsum oblationem, et hostiam Deo, ut dicitur ad Ephes. V. Unde manifestum est, quod sacra-

XIX. MENDACIUM.

Pag. 28. in eodem articulo: Veteris, inquit, ante Gregorium, non faciunt mentionem private Missae. Quod idem repeti-

Ecclesiae specialiter habent virtutem ex passione Christi etc. Et infra : Per fidem Christus habitat in nobis, ut dicatur ad Ephes. iii. et ideo virtus Christi copulatur nobis per fidem etc. Mentitur ergo qui dicit, ante hæc tempora nullam factam esse in Ecclesia fidei et meriti Christi mentionem.

XXI. MENDACIUM.

Pag. 34. in articulo de votis monasticis : « Augustini, inquit, tempore monasteria erant libera collegia, postea, corrupta disciplina, obique addita sunt vota, ut tamquam excogitato carcere, disciplina restituferetur. »
Mendacium est hoc sane diuinissimum. Cui non solum octo milia Lutheranorum subscriberent; sed etiam tot illustres civitates, totque illustrissimi principes, suffragium suum adjungenter. Quid enim ? An non virxit Augustini tempore Augustini ? Is igitur scribens in Psalm. lxxv. ita loquutus est : Nemo positus in monasterio frater dicat, recedo de monasterio, neque enim soli, qui sunt in monasterio, perveruntur sunt ad regnum cœlorum ; et illi qui ibi non sunt, ad Deum non pertinent. Respondetur ei, sed illi non voverint, tu voxisti. Et in Psalm. xcix. de Monachis apostatis loquens : Dom non perseveraverit, inquit, implere quod vorvit, fit desator tam sancti propositi, et reus voti non reddit. Sed forte non sufficit unus : Nam in ore duorum vel trium festum stabit omne verbum. S. Joan. Chrysost. qui stetate Augustini ita vixit, ut etiam ante Augustinum mortuus sit, in epist. 6. que est ad Theodorum, qui deserto Monasterio uxorem ducere voluerat (ut hoc tempore passim faciunt, qui ab Ecclesia ad Lutheranos deficiunt). Honorableis, inquit, nuptiae, sed te jam servare non convenient privilegia nuptiarum ; quamvis frequenter hoc ipsum nuptias voces, ego tamen adulterio illud pejus existimo, etc. At cur, obsecro, nuptiae Monachorum, adulteris sunt peiores, si nullis votis tenentur ? S. Hieronymus, et ipse Augustinus senior, in ab. Sabinius. Moris est, inquit, in Egypti et Syrie monasteriis, ut tam virgo, quam vidua, quæ se Deo voverint, et saeculo renunciantes, omnes delicias saeculi concularint, crinem monasteriorum matribus offerant descendandum. S. Epiphanius scribens contra haeresim sexagesimam primam. Tradiderunt, inquit, sancti Apostoli, peccatum esse, post decretam virginitatem,

XXII. MENDACIUM.

Ibidem sic aiunt : « Docebant vota paria esse Baptismo ; docebant se hoc vita generi mereri remissionem peccatorum et justificationem coram Deo. Et infra : Ita persuadebant vitam monasticam esse meliorē Baptismo. Et addit Philippus in Apologia pag. 250. « docebant, applicata aliis, alios salvare ». At quis Catholicorum unquam ita docuit ? Dicimus quidem opera religionis, id est, caste vivere, nihil proprii possidere, obediēre majoribus, opera esse bona, et meritoria vita aeterna, si a justis fiant, et conducere, ad satisfaciendum pro peccatis, sicut cætera omnia opera bona : At mereri justificationem illam, qua ex impiis efficiuntur justi, nullus Catholicorum docet. Scimus enim non ex operibus justitiae, que fecimus nos, sed propter magnam Dei misericordiam, justos fieri, quotquot vere justificantur. Addimus vero, posse Monachos facere alios homines operum suorum bonorum participes, ut possunt omnes alii fideles, cum sit communicatio inter membra ejusdem corporis. At quod possit Monachus suis

XXIV. MENDACIUM.

operibus alias salvos facere, merendo eis gratiam et gloriam, mera calumnia est, nemo nostrum dicit. Denique non negamus, inter Baptismum et Monachatum esse quamdam similitudinem ; quod sicut in Baptismo remittitur omnis pena peccatis debita, ita quoque in susceptione vita monastica fieri credibile est. At non continuo anteponimus, vel aequamus Monachatum Baptismo, Baptismus enim, et culpam, et penam remittit, et hominem de impio facit plum, et de filio diaboli filium Dei ; Professio vero monastica, solam penam remittit, qua post remissam culpam aliquando remanet. Neque hoc est solius S. Thomas doctrina (ut Philippus existimat) sed etiam veterum SS. Patrum, Scribit S. Athanasius, in vita B. Antonii, Angelicum vocem aliquando auditam, quæ testaretur, D. Antonio omnia peccata dimissa, cum per vitam monasticam seculorum renunciavat. Sanctus quoque Hieron. in epist. 23. de obitu Iesilie : Cum, inquit, propitio Christo ante quatuor ferme menses secundo quadam modo se propositi Baptismo laverit, et ita deinceps vixerit, ut calcato mundo semper Monasterium cogitaverit etc. S. Bernardus lib. de precepto et dispensatione, non procul a fine : Audire, inquit, et hoc vultus a me, unde, prater cætera penitentiae instituta, monasterialis disciplina meruerit hanc prærogativam, ut secundum Baptismum nuncupetur ? Arbitror, ut perfectam mundi renunciationem, ac singularem excellentiam vite spiritualis, qua præminens universa vite humana generibus hujuscemodi conversatio, professores et amatores suis Angelis similes, dissimiles hominibus facit, immo divinam in nomine reformatam imaginem, configurans nos Christo instar Baptismi ; et quasi denique secundo baptizamur, dum per id, quod mortificamus membra nostra, quæ sunt super terram, Christum induimus, complantia denuo similitudinem moris ejus. Haec S. Bernardus, cuius testimonium Philippus rejecere non deberet, cum in Apologia eum, tum inter sanctos viros numeret, tum ejus testimonia tamquam gravissima, pro se adducat. Illud tamen non est præterendum, nec S. Bernardus, nec S. Thomas, nec ullum Catholicorum vitam monasticam Baptismo anteposuisse, quod tamen Philippus Catholicus attribuit.

XXIII. MENDACIUM.

Pag. 34. « Quid sibi, inquit, in Monasteriis ? olim erant Scholæ sacrarum litterarum, et aliarum disciplinarum : At non ita describunt nobis monasteriorum exercitationes. Hieron. in epist. ad Eustochium, de servanda virginitate, et in altera ad Rusticum de institutione Monachi ; Augustinus in libro de moribus Ecclesie Catholice ; Joan. Cassianus in lib. de institutiis cenobiorum ; Benedictus in Regula ; et ante hos omnes Basilus, in monasticis constitutionibus ; Hi siquidem, meminerunt obedientia, continentia, paupertas, jejuniorum, vigiliavum, silentii, psalmodia, solitudinis, ciliciorum, et similiūm rerum : At humanarum disciplinarum, physice, dialecticæ, oratione, et poëticæ artis, ne verbo quidem meminerunt. Vide rit ergo Philippus, ubi scholastica et politica monasterii somniari.

XXIV. MENDACIUM.

Pag. 43. in articulo de potestate ecclesiastica. Facile, inquit, possent Episcopi legitimam obedientiam refine, si non urgenter servari traditiones, que bona conscientia servari non possunt. Nunc imperant cœlibatum, nullos recipient nisi jurent se puram Evangelii doctrinam nolle docere. Ostendant si possunt, quis unquam Episcopus exegerit juramentum de non docenda pura Evangelii doctrina. Nisi forte nomine puræ doctrine, haereses intelligi velint. Praxis enim Ecclesiæ habet, ut exigatur a Pastoribus juramentum, de non docendis haeresibus, et de Scriptura non explicanda nisi juxta consensum sanctorum Patrum, et hoc, ut erroribus, et impuritatis doctrinæ aditus precludatur. Neque verum est, cœlibatum imperari, sed tantum exigiri ut conditionem ad sacerdotium necessariam. Quemadmodum enim liberum est unicuique suorum ordinis non suscipere, ita quoque liberum est cœlibatum non servare.

XXV. MENDACIUM.

Pag. 51. in prefatione. « Et nuno scripsi, quam moderatissime potui. Ac si quid vide-

tur dictum asperius, hoc mihi praefandum est, me cum Theologis, ac Monachis, qui scripserunt confutationem, litigare, non cum Cesare, aut principibus, quos, ut debeo, veneror etc. ». Si vera sunt haec verba, contra Theologos, et Monachos, aliosque Catholicos, qui confutationem non scripserunt, nihil scriptis in Apologia hac Philippus, quod contumeliam sonare possit : contra ipsos etiam, qui confutationem scripserunt, etsi aliquid asperius dictum sit, servata tamen est moderatio, que tantum Theologum decebat. At in ista ipsa pag. 31. in verbis, que immediate precedunt hanc protestationem moderationis, asperime flagellant Theologi Catholicci. « Sed adversarii, inquit, sic agunt causam, ut ostendant se neque veritatem, neque concordium querere, sedut sanguinem nostrum excorbiante. » Et infra, eadem pagina : « Sophistae nominant omnes Theologi ». Et infra pag. 103. moderatissime loquitur Philippus, cum ait : « Turpe est autem adversarii, tantopere pradicare dilectionem, cum nusquam presentent eam. Quid nunc agunt ? Dissipant Ecclesias, scribunt leges sanguine, et haud proponunt Cesari, clementissime principi promulgandas, trucidant sacerdotes, et alios bonos viros, si quis leviter significaret, se aliquem manifestum abusum non omnino probare ». Et pagin. 164. Insignis moderationis cernitur in istis verbis Philippus : « Deus perdat illos impios Sophistas, qui tam scelerate detorquent verbum Dei, ad sua somnia vanissima ». Et paulo post : « Quis docuit hos asinos dialecticam ». Et pag. 200. « Nec vident isti asini apud Hieronymum contra Vigilantium etc ». Et pag. 208. « Manifestos abusus nova et inusitata crudelitate defendunt. Nullos patiuntur in Ecclesia idoneos doctores ». Et pag. 212. « Nunc hoc expendat prudens lector, quid frontis habent isti nihil homines ». Et infra, de gravissimis Theologis ait : « Quasi vero Ecclesiam valde ornet ista publica infamia flagitorum, ac prodigiorum libidinum, que stagnet apud illos sanctos Patres, qui curios simulant, et bacchanalia vivunt ; ac pleraque ne verecundi quidem nominari queunt, que isti summa fletient faciunt ». Et pag. 220. « Illi Sardanapali consulto abutuntur pretextu religionis ». Et pag. 222. « Videtis, inquit, extremam impudentiam istorum nebulous etc ». Sane prædicanda moderatio est, senes gravissimos, doctissi-

mosque Theologos, nunc asinos, nunc nebulones, nunc Sardanapalos, nunc homines nihil appellari, et sic appellari ab eo, qui vix grammaticam bene teneat.

XXVI. MENDACIUM.

Pag. 59. in Apologia art. 2. « Ad euendum medium, (inquit Philippus), loquuntur et Augustini qui ait : Peccatum in Baptismo remittitur, non ut non sit, sed ut non imputetur. Hie palam fatetur esse, hoc est, manere peccatum, tametsi non imputetur. Et hoc sententia, adeo placuit posterioribus, ut re-citat sit et in decretis.

Mirum profecto est, tantopere placere quibusdam mendacia, ut ab eis avelli nulla ratione possint scripserat hoc idem Lutherus in assertione articuli 2. et ostensum illi fuit ab Episcopo Roffensi, namquam dicere Augustinum, peccatum manere, et non imputari, sed concupiscentiam manere, et non imputari in peccatum, sicut vere non est peccatum. Hec enim verba sunt Augustini : que corrupte citantur a Lutheranis, libro primo de nuptiis et concupiscentia, cap. 25. Si queratur quomodo ista concupiscentia maneat in regenerato, in quo universorum facta est remissio peccatorum ? Respondetur, dimitti concupiscentiam carnis in Baptismo, non ut non sit, sed in peccatum non imputetur. Lib. quoque vi. contra Julianum cap. 8. non dicit August. peccatum actu manere, reatu transire. Nec enim tam stupidus erat August. ut non intelligeret, ista non coherere, peccatum actu manere, et non manere reatu ; cum ipse idem August. peccatum per reatum definire soleat. Et ibid. lib. i. de nuptiis et concup. cap. 25. Cum dieit, hoc est non habere peccatum, et reum non esse peccati. Qui etiam passim asserit, concupiscentiam remanentem malum quoddam, et infirmitatem esse, non autem peccatum. Tractatu 41. in Joannem : Numquid, inquit, quia delata est tota iniqitas, nulla remansit infirmitas ? Et lib. vi. contra Julianum cap. 3. Omni peccato carent justificati, sed non omni malo. Quid quod ipse etiam Philippus in colloquio Wormatiensi, (ut Joan. Cochleus testatur in discussione Confessionis Augustanae art. 2.) ingenue fassus est, male hunc locum ex Augustino esse citatum, cum id ei Joan. Eckius objecisset. Quid ? quod multi nostrorum sapienti jam de hoc errore Lutheraus admonuerunt ? Cum igitur mendacium

toties patefactum et refutatum, in libro Concordie, cui octo milia hominum subscrivuntur, adhuc inveniatur, unum e duobus necessarium est, aut hoc mendacium a sedecim millibus oculorum reprehendi non potuisse, aut voluisse adversarios, etiam cum mendaciorum Concordiam facere. Adeo quod in decretu etiam Gratiani dist. 4. de consecratione, can. Per Baptismum ; non habetur peccatum manere (ut Philippus mentitur) sed concupiscentiam.

XXVII. MENDACIUM.

Pag. 62. in Apologia pro art. 4. sic ait Philippus. « Dammant autores confutationis Confessionis Augustanae, quod affirmamus, homines fide consequi remissionem peccatorum, et fide in Christum justificari ». At mendacium est. Non enim autores confutationis Confessionis damnant, quod fide dicimus justificari, sed quod fide sola. Illa enim confutatio, de qua Philippus loquitur, exstat in harmonia Confessionis Augustanae, edita ab Andrea Fabritio Leodio, et in ea sic legimus art. 5. Quod fidei mentione hi faciunt, eatenac approbatur, quatenus de fide non sola, ut aliqui male docent, sed que per dilectionem operator, ut Apostolus recte docet, ad Galat. v. intelligatur : hec ibi.

XXVIII. MENDACIUM.

Ibidem. Antonius, Bernardus, Dominicus, Franciscus, et alii sancti Patres, elegerunt certum vitæ genus, etc. Vel ex animo Philippus loquitur, cum sanctos vocat, Antonium, Bernardum, Dominicum, Franciscum, vel aliud sentit, alind dicit. Si loquitur ex animo, destruit totam confessionem Augustanam, et universum prorsus Lutheranum. Constat enim hos quatuor Patres Monachos fuisse, et Patres Monachorum, et omnes certum vestimentum geno excoigasse, cucullus gestasse, a certis cibis abstinuisse, vota continentiae perpetuae, et paupertatis, ac obedientie coluisse, atque alias commendasse. Item Antonium certum est in solitudinem se contulisse, et omnia civilia officia deseruisse. Bernardum et Dominicum Missionem assidue dixisse, Papæ Romano adhaesisse, atque adeo Papistas supra modum fuisse : Franciscum denique nemo ignorat, in suo testamento fidem Romanæ Ecclesie

commendasse ; ac imperasse, ut si quis ex suis a fide Romana Ecclesia aberaret, is diligissime custoditus, in manus judicium traderetur. Si vero aliud loquitur, aliud sentit, illius imitator, et filius est, qui mendax fuit ab initio, immo et qui pater mendacii, ab ipsa veritate nominatur.

XXIX. MENDACIUM.

Pag. 103. in Apologia. « Adversarii, inquit Philippus, docent homines justificari, dilectione et operibus ; de fide, qua apprehendimus propitiatorem Christum, nihil dicunt. Immo haec fidem improbant, negne improbatum tantum sentientes, aut scriptis, sed etiam ferro et suppliciis conatur in Ecclesia delere ». Jam saepe diximus, veram fidem in Christum nos maxime requirere in negotio justificationis ; et propterea mentiri Philippum, cum ait, nos de fide aut nihil dicere, aut fidem oppugnare. Speciem tamen illam fidem Lutheranorum, superbam, atque arrogantem, que sola vult justificare nec patitur comites, quos illi Deus assignavit, merito rejicimus, et deletam funditus, atque exterminatam optamus, quandoquidem et ipsa delet atque exterminat orationem, sacramenta, opera bona, et quidquid Deus ad salutem hominum instituit. Nam si quis non orat ex fide, male orat, et Deum irritat potius, quam placat, ut adversarii etiam fatentur. Debet igitur fides orationem præcedere. At ubi est fides, ibi continuo est justificatio ; et certus est Lutheranus ex fide, sibi remissa esse peccata ; neque potest ea de re sine gravissimo scelere dubitare ; Ergo non potest orare ac dicere : Dimittite nobis debita nostra, vel cum publicano : Deus, propitius esto mihi peccatori ; Sed cum Pharisæo dicendum illi est : Domine, gratias tibi ago, quia non sum sicut ceteri homines. Quomodo enim petere audebit, quod certo seit ex fide, se jam esse consequutum ? Pari ratione sine fide sacramenta non prosunt, sed obsunt ; at fides ubi adest, mox justificat ; quorsum igitur Baptismus post fidem adhabetur ? Ninivite quoque perdiderunt jejunium illud suum tam laboriosum. Nam si absque fide jejunarunt, nihil eis profuit ; si fide præcedente, jam Deus ante jejunium placatus erat. Multa hic dici possent, sed causa ista usque ad fastidium jam a multis tractata est.

XXX. MENDACIUM.

Pag. 112. in Apologia. « Plane (inquit Philippus), surdi sunt adversarii, toties jactant est, legem sine Christo non prodesse, propter quem placent bona opera. Sed illi ubique, excluso Christo, docent mereri justificationem, opera legis. Mentiris, Philippe, et tam impudenter, ut mirum sit, si quem invenieris, qui tibi credat. Profer saltem unum ex Theologis nostris, qui doceat, opera sine Christo mereri justificationem. Certe ipsa confutatio Catholica, adversus quam potissimum Apologian scribis, ita loquitur art. 4. Attamen omnes Catholici factent, opera nostra ex se nullius esse meriti. Vide supra, mendacio XX.

XXXI. MENDACIUM.

Pag. 124. in Apologia, art. 6. sic ait Philip. « Nec offendat quemque, quod sibi Ecclesie nomen vendicant. Nam Ecclesia Christi apud hos est, qui Evangelium Christi recte docent: non apud illos, qui pravas opiniones contra Evangelium defendant». Et passim in hac Apologia negat Philippus, apud nos esse Ecclesiam. At hoc falso sum esse, ex eadem Apologia convinci potest. Nam pag. sequenti, id est, 123, dicit Philippus: « Antichristum sedere in templo Dei, id est, ipse expouit, in Ecclesia dominici, et gerere officia. Et pag. 130, dicit; Papam esse Antichristum ». Si ergo Papa tamquam Antichristus in Ecclesia dominatur, et gerit officia, et tamen non dominatur nec gerit officia inter Lutheranos, sed inter Papistas, ergo non Lutherani, sed Papiste sunt Ecclesia. Et praeterea pag. 222, Philippus agnoscit aliquam offensionem, « eo quod schismatis fecerit, et se cum suis divulserit, ab illis, qui existimant ordinarii Episcopi; et addit, se concordiam summo studio concipiisse»; quod et alibi super repetit. At si apud nos non est Ecclesia, sed regnum Antichristi, et ipsi Episcopi membra sunt Antichristi, certe non est crimen, a nobis, et Episcopis nostris dissidere; sed et contrario potius crimen gravissimum est, cum Antichristo velle concordare. Concedet igitur secum liber Concordie, et aut apud nos Ecclesiam esse fateatur, aut non dicat Antichristum in Ecclesia magistratum gerere, neque nobiscum Concordiam desideret.

Pag. 129, in Apologia. « Manifestus (inquit Philippus) error est, quod docent adversarii, mereri homines remissionem peccatorum dilectione erga Deum, ante gratiam». At profecto ne somniavi, quidem unquam ullus Catholicorum, quod hie nobis obiecit, et in confutatione Catholica passim repetitur, opera sine gratia nihil valere.

XXXII. MENDACIUM.

Ibidem. Quid opus erit fide, si sacramenta ex opere operato, sine bono motu, utens dignificant? Ac nullus Catholicorum dixit vel scripsit unquam, in adultis non requiri cum sacramentis motum internum fidei, diligencie, vel contritionis etc. Et nos supra, mendacio XX. adduximus S. Thomam, assentem, applicare Christi meritum hominibus per fidem, in sacramentis.

XXXIII. MENDACIUM.

Pag. 129, in Apologia, sic ait Philippus: « Sed fortasse adversarii sic postulant, definire Ecclesiam quod sit monarchia externa, suprema totius orbis terrarum, in qua oporteat Romanum Pontificem habere potestam, de qua nemini licet disputare, aut judicare, condendi articulos fidei, abolendi Scripturas, quae velut instituendi cultus et sacrificia, etc. » Etsintra: « Atque haec definitio non Ecclesie Christi, sed regni Pontificii, habet antores non solum Canonicas, sed etiam Danielem, cap. XI. »

Profer igitur unum canonistam, qui dicat Pontificem Romanum posse Scripturas abolerere, instituire sacrificia, et similia facere, et cum non potueris, scito, te et esse et haberi mendacem. At nos facile possumus ostendere, Lutherum vestrum id sibi auctoritatis arrogasse, ut aboleret plurimos sacrosanctos Scriptura liberos, ut Machabaeorum volumina, Epistolam Jacobi, Epistolam ad Hebreos, et alia, quedam. Item, ut consideret novum articulum, quo videlet quisque ex fide credere teneatur se esse justum, licet in omni bono opere peccet. Quod vero ex Daniele adducitur, ad demonstrandum Romanum Pontificem esse Antichristum, non in Pontificem, sed in Lutherum apostime quadrat. In eo enim loco Daniel Anti-

XXXIV. MENDACIUM.

christo tribuit, non instituire sacrificia, quod vos Papae tribuitis, sed tollere iuge sacrificium, quod Lutherus totis viribus facere conatus est. Addit ibidem Daniel, Antichristum contra omnes Deos pugnaturum; at Pontifex Romanus, ut vos quidem putatis, Deos innumerabiles colit, omnes videlicet Sanctos, et Sanctas, qui cum Christo regnant, cum e contrario Lutherus adversus omnes Sanctos bellum gerat.

XXXVII. MENDACIUM.

Pag. 140, in Apologia, art. 11. « Nunc de hac fide, consequente remissionem peccatorum, nulla est syllaba in tanta mole Constitutionum, Glossarum, Summarum, Confessionalium: nusquam ibi Christus legitur. » Si de fide loqueris, que sola justificet, et certos absolute reddit remissa esse peccata, non mireris, si ea fides non inveniatur in Glossis et Summis; nam cum illas fierint, ista nondum erat nata. At de fide vera in Christum et de ipso Christo, nihil in tot libris legi, mendacium est nimis crassum. Certe S. Antoninus, qui inter Summistis non postremum locum tenet, tam de fide, quam de Christo fusissime disserit. Nec ulli ali de hisce rebus situerunt.

XXXVIII. MENDACIUM.

Pag. 130, in Apologia, artic. de Ecclesia sic de Romanis Pontificibus loquitur Philippus. « Quotus quisque cura Evangelium, aut iudicat dignum lectione? Multi etiam palam irident religiones omnes ». At cur tam insignis criminis nullum testem citas, nisi qui non crimen Pontificum, sed tunc mendacium, tua blasphemia est? Certe Innocentius III ex illis est, quos non probatis, et tamen extant sermones ejus, extant epistolæ, extant alia opera plena sacramentorum. Quod idem de multis aliis dici possit, ut omitam, quod semper Pontifices sacra fecerunt, ubi leguntur Evangelia non latine solum, sed etiam graece.

XXXIX. MENDACIUM.

Pag. 136, in Apologia, art. 10. sic mentitur Philippus, « Decimus articulus approbatus est, in quo constiterit nos sentire, quod in Cena Domini vere, et substantialiter adsancti corpus et sanguinis Christi, et vere exhibentur cum illis rebus, quae videntur, pane et vino, his qui Sacramentum accipiunt. At, bone Philippe, in art. 10, Confessionis, quem nostri receperint, nulla facta est mentio, panis et vini manentes cum corpore, et sanguine Christi. Ille enim est articulus decisus. De Cena Domini docent, quod corpus et sanguis Christi, vere adsancti, et distribuantur vescentibus in Cena Domini. In Germanico autem exemplari additum erat, sub specie panis et vini. Tantum vero absit, ut Catholici tunc receiverint talen articulum, de pane manente cum corpore Domini, ut expresse monuerint, recipiendum esse decreatum generalis concilii de transubstantiatione panis in corpus, et vini in sanguinem Domini.

TOM. VII.

XXXIX. MENDACIUM.

Sed sexies geminatum.

Pag. 143, in Apologia, art. 12, numerantur haec dogmata, tamquam sint Catholicorum Theologorum. « Quod per bona opera extra gratiam facta, mereamur ex pacto divino gratiam. Quod per attritionem mereamur gratiam. Quod ad deletionem peccati, sola detestatio criminis sufficiat. Quod per contritionem, non fide in Christum consequatur remissionem peccatorum. Quod postea clavum valeat ad remissionem peccatorum, non coram Deo, sed coram Ecclesia. Quod suscepimus sacramenti Poenitentiae, ex opere operato, sine bono motu utentis, hoc est, sine fide in Christum, conferat gratiam ». At haec omnia non nostra dogmata, sed Philippi mendacia sunt. Nec dubium quin sub-

scriberent contra ista dogmata, non octo millia, sed plusquam octingenta millia Catholicorum, ut jam periculum sit, ne suffurient adversari Cretensibus illud Encodium Apostolicum, Cretenses semper mendaces.

XL. MENDACIUM.

Pag. 163. in Apologia, art. 12. de satisfactione loquens Philippus, sic ait: « Hæc tota res est commentitia, recens conficta, sine auctoritate Scripturae, et veterum scriptorum ecclesiasticorum. Ac ne Lombardus quidem, de satisfactionibus hoc modo loquitur. Scholastici viderunt in Ecclesia esse satisfactiones, nec animadverterunt, illa spectacula instituta esse, tum exempli causa, tum ad probandos hos, qui petebant recipi ab Ecclesia. In summa, non viderunt esse disciplinam, et rem prorsus pœnitentiam. Ideo superstitione fixerunt eas, non ad disciplinam eorum Ecclesia, sed ad placandum Deum valere. Et pag. 164. Aldus Lombardi tempore ignoto erat (satisfactionis). Et pag. 173. Quod Patres mentione faciunt satisfactionis, quod Concilia fecerunt canones, diximus supra, disciplinam ecclesiasticam fuisse exempli causa constitutam; nec sentiebant, hanc disciplinam necessariam esse, vel ad culpe, vel ad penas remissionem ».

Hoc esse mendacium, vel unus Cyprianus abunde declarabit. Is enim auctor, et sanctus, et antiquus, et doctissimus fuit. Nam de sanctitate martyrum, de doctrina volumina quo reliquit, de antiquitate, historiæ omnes testimonium prebent. Certe plus quam octingentis annis, Petro Lombardo vetustior est Cyprianus. Is igitur in sermone, quod est de lapsis, prope finem, ita loquitur: Qui autem pœnitentiam criminis tollunt, satisfactionis viam claudunt: ita fit, ut dum temeritate quorundam promittitur salus falsa, vel creditur, spes vero salutis admatur. Vos vero, fratres dilectissimi, quorum timor in Deum pronus est, et in ruina licet animus constitutus, malii sui memor est, preuentis ac dolentes peccata vestra perspicite, gravissimum conscientiae crimen agnoscite, ad intelligentiam delicti vestri oculos cordis aperite, nec desperantes misericordiam Domini, nec tamen iam veniam vindicantes. Deus quantum Patris pietate indulgens semper et bonus est, tantum judicis majestate metuendus est. Quam magna delinquimus,

tam granditer desleamus. Alto vulneri diligens et longa medicina non desit: pœnitentia criminis minor non sit. Putasne tu Dominum cito posse placari, quem verbis perfidis abnuisti, cui patrimonium prepone malisti, cuius templum sacrilega contagione violasti? Putas facile eum misereri tui, quem tuum non esse dixisti? Orare oportet impensis, et rogare, diem luctu transigere, vigiliis noctes ac flletibus ducere, tempus omne lacrymosis lamentacionibus occupare, stratos solo adhædere cineri, in cilicio et sordibus voluntati: post indumentum Christi perditum, nullum hie jam velle vestitum, post diaboli cibum, malle jejuniū. Et infra: Sic sub Apostolis fides vigilat, sic primus credentium populus Christi mandata servavit. Et infra: Ponitenti, operanti, roganti, potest clementer ignoscere, potest in acceptum referre, quidquid pro talibus et petierint martyres, et fecerint sacerdotes: vel si quis plus eum suis satisfactionibus moverit, si ejus iram, si indignantis offendam, justa depreciation placaverit; dat ille et arma rursum, quibus victus armetur. Et infra: Qui sic Deo satisficerit, qui pœnitentia facti sui, qui pudore delicti, plus et virtutis et fidei de ipso lapsus sui dolore conceperit, exaudiens et adjutus a Domino, quam contristaverat nuper, letam faciet Ecclesiam; nec jam solum Dei veniam merebitur, sed coronam. Hæc ille. Habet hic in primis ter nomen satisfactionis. Habet deinde, illam consistere in operibus, luctu, cinere, cilicio, jejuniu, eleemosynis, precibus. Habet tertio, hæc non tantum expedire, sed necessaria etiam esse; orare oportet, inquit Cyprianus, et impensis rogare, etc. Habet quartu, his operibus Deum placari; nam et hoc aliquoties repetitum est, et proinde non ad solam disciplinam externam, et politican satisfactionem pertinet. Habet quinto in ultimis verbis, per ejusmodi opera non solum nos veniam, sed etiam coronam promerer. Habet sexto, non sufficere fidem solam, quando tam multa alia necessaria sunt. Habet septimo, non debere nos continuo veniam vindicare, etiamsi jam coprimum non solum credere, sed etiam timere et dolere. Habet postremo, sic sub Apostolis fidem viguisse; et propriea mendacium esse Philippi, quod ista sint nova, et inaudita ante tempora Petri Lombardi.

XLIV. MENDACIUM.

XL. MENDACIUM.

Pag. 180. in Apologia, artic. 43. « Hic damnamus (inquit Philippus) totum populum Scholasticorum Doctorum, qui docet, quod sacramenta non ponenti obiectem conferant gratiam, ex opere operato, sine bono motu utentis. Hæc simpliciter Judaica opinio est, sentire quod per ceremoniam justificemur, sine bono motu cordis, hoc est, sine fide; et tamen hæc impia et perniciosa opinio magna auctoritate docetur in toto regno Pontificis ». Hæc ille. Ex ore tuo te judico, serve nequam; nonne tu dixisti supra pag. 154. et 155: « Scholasticos cum de sacramento Pœnitentiae disputatione, requiri contritionem vel attritionem »: et quid aliud est tam contrito, quam atrito, nisi motus cordis? Deinde in ipsa confutatione art. 12. ut etiam in omnibus libris Scholasticorum, nonne passim inculcatur, tres esse partes Pœnitentiae, contritionem, confessio nem, et satisfactionem? Et certe contrito, sine fide, spe, et dilectione, id est sine tribus cordis motibus, esse non potest.

XLII. MENDACIUM.

Pag. 184. in Apologia, art. 15. « At isti (inquit Philippus) sentiunt Deum esse placatum, propitium, propter traditiones, non propter Christum ».

XLIII. MENDACIUM.

Pag. 186. in Apologia, art. 15, sic rursum mentitur Philippus. « Docent, inquit, quod non propter Christum gratis justificemur per fidem, sed per tales cultus ». Hæc et simili non egent confutatione, cum nec adversarius ullum pro se testem adducat, et contra eum omnes Scholæ, omnia tempora, omnes libri Catholicorum testentur.

XLIV. MENDACIUM

Et quidem tergeminum.

Pag. 186. in Apologia, art. 15. « Has causas habebant Patres (inquit Philippus) rituum servandorum, ut aperte testatur Epiphanius in disputatione contra Encratitas, quod genus simile fuit, monachorum nostrorum. Fuerunt enim sodalitia, quæ sibi certas tra-

ditiones imponebant, abstinebant a vino, et in ipsa Cœna Domini, nullis carnisbus vescebantur, ne piscium quidem; qua in re fratres Domini longe superabant; a conjugio vero vel maxime abhorrebat ». Et infra: « Has observations fingebant esse cultum Dei, et justitiam, propter quam Deo accepti essent, qui placent iram Dei: hanc opinionem improbat Epiphanius ». Hic tria sunt aperissima mendacia. Primum, quod Monachii nostri similes sint Encratitis, dum abstinent a vino, a carnisbus, a conjugio. Nam Encratiti abstinebant, ut a rebus natura sua immundis, et quæ nulli omnino hominum licita essent; et hoc damnat Epiphanius. Sic enim scribit hæres. 47. que est Encratitarum: Nuptias palam Diaboli esse decernunt, animata vero abominantes interdicunt. Et infra: Utuntur et ipsi mysteriis, per aquam; vino vero omnino non utuntur, Diabolicum esse dicentes, et bibentes ac utentes iniquos esse ac peccatores. At quis unquam Monachorum Catholicorum, nuptias Diaboli esse dixit, et non potius ut a Deo institutas in conjugatis Catholicis honoravit? Quis animatas res abominandas interdit? Quis vinum diabolicum asservit? Quis illud bibentes iniquos judicavit? Quis non saltem inter mysteria illo usus est? Quod vero etiam tempore Epiphani, Catholici Monachi, ad alios bonos fines, a conjugio abstinerent, et quidam eorum a vino, quidam a carnisbus, supra ostendimus, ex compendaria doctrina ejusdem Epiphani. Alterum mendacium est, quod Encratiti abstinerent a conjugio, carnisbus et vino, propter cultum Dei, existimantes se eo modo Deum placaturos. Nam non meminit Epiphanius eo loco hujus finis, id est, cultus Dei; et clarissime dicit, eos abstinere solitos, non continentias gratia, sed propter timorem, et imaginationem, ut ne condemnarentur propter animatorum eum. Itaque non abstinebant, ut Deum placarent, sed ne magis irritarent, cum crederent, res illas immundas esse, et contaminare eos, qui illis uterentur. Tertiū mendacium est, quod Epiphanius improbat hanc opinionem; quod abstinentia a conjugio, carnisbus et vino, sit utilis ad colendum Deum. Nam neque hoc loco talis improbatio cernitur, et alibi aperissima habetur approbatio. Sic enim Epiphanius scribit hæres. 48. que est Montanistarum: Pleraque enim sectarum matrimonio contrahere prohibent, et a cibis absfinere præcipiunt, non honestæ vitæ gratia exhor-

MENDACIA CONCORDIE.

tantes, non majoris virtutis gratia et præmiorum ac coronarum; sed abominabilis ea, que a Deo facta sunt, putantes. At vero sancta Ecclesia, et virginitatem glorificat, et solitudinem, ac castitatem laudat, et nuptias pudicas honorat, et suscipit: Scortationem vero et adulterium, ac peccantiam interdit. Et infra: Etenim cum moderatione quadam, Deus, verbum in Evangelio dixit: Si vis perfectus esse misericordiam exhibeas hominum formationi ac debilitati. Et gaudet quidem his, qui approbatum Dei cultum præstare possunt, et virginitatem ac castitatem, et continentiam exercere diligunt. Verum unas nuptias honorat, etiam si maxime sacerdotii dona per eos, qui ab unis etiam nuptiis se continerunt, et in virginitate vitam degunt, se ornasse præexpressit: velut etiam Apostoli ipsius, Ecclesiasticam sacerdoti regulam ordinare ac sancte constituerunt. Quid hic dicas, Philippe? Nonne audiebat Epiphanius continentiam ab uxore, a vino et carnis debere suscipi, gratia majoris virtutis et premiorum ac coronarum? Item virginitatem cultum esse a Deo approbatum, et illi gratissimum? Denique sacerdotum continentiam, etiam ab una uxore, sancitam ab Apostolis fuisse?

XLV. MENDACIUM.

Pag. 188. in Apologia, art. 15. « Exstant (inquit Philippus) immensi libri, immo bibliotheca totæ, nullam syllabam de Christo, de fide in Christum, de bonis operibus sue cujusque vocacionis continent, sed tantum colligentes traditiones ». Si tu omnes bibliothecas adiisti, et omnes libros legisti, cur non indicas nobis, vel unum auctorem ecclesiasticum, qui de Christo et fide non loquatur?

XLVI. MENDACIUM.

Pag. 190. in Apologia, art. 15. « Apud adversarios (inquit Philippus) nulla prorsus est æxtrægæ: puerorum ». Quam impudens hoc mendacium sit testatur innumerabiles Catechismi, qui a nostris editi sunt, nec unquam defuit in Ecclesia puerilis institutio; sed stultum est respondere homini nihil probanti, et ad mentendum projectissimo.

XLVII. MENDACIUM.

Pag. 194. in Apologia, art. 16. « Vanissimum est (inquit Philippus) quod sit perfectio

Christiana, non tenere proprium. » Et infra: « Sed Monachi illam extermam hypocrisim offuderunt oculis hominum, ne videri posset, in quibus rebus sit vera perfectio: quibus laudibus vixerunt communione rerum, quasi Evangelicam? At haec plurimum habent periculi, præsertim cum longe dissentiant a Scripturis ». Bene autem Philippus fecisset, si ad probandum, laudes vite communis dissentire a Scripturis, attulisset in medium verba illa B. Lucae (solet enim ipse plerumque, ut est insignis Dialeticus, ita connectere argumenta); multitudinem autem credentium, erat cor unum, et anima una: nec quisquam eorum quae possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illi omnia communia. Et paulo post: Et gratia magna erat in omnibus illis, neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum aut domorum erant, vendentes affercabant pretia eorum, que vendebant et ponabant ante pedes Apostolorum. Dividebatur autem singulis, prout cuique opus erat. Actor. iv. Potuisset quoque Augustini commentarium adjicere, ut magis communirent sententiam suam. Is enim in sermone I. de Communi clericoru[m] vita, sic habet: Ecce dico, audi: Qui societatem communis vita jam susceptam, quæ laudatur in actibus Apostolorum, deserit, a voto suo cadit, et a professione sancta cadit. Et infra: Ego scio quantum malum sit, profleri sanctum aliquid, nec implere. Vovete, inquit, et reddite Domino Deo vestro. Ac breviter, si quis legat duos illos Augustini sermones mirum si non videat Philippi vanitatem.

XLVIII. MENDACIUM.

Pag. 195. in Apologia, art. 18. « Sed quid interest (inquit Philippus) inter Pelagianos, et adversarios nostros? cum utriusque sentiant homines sine Spiritu sancto posse Deum diligere, et præcepta Dei facere, quoad substantiam actuam, mereri gratiam ac justificationem operibus, qua ratio per se effect sine Spiritu sancto? Vis audire, quantum intersit inter nos et Pelagianos? quantum inter Catholicos et hereticos. Neque Pelagianus error est, posse hominem aliqua præcepta, et aliquando facere quoad substantiam actuam, solis naturæ viribus, id est, sine sp[iritu] cœli auxilio gratia Dei. Nam hoc idem tu tu doces, nisi tecum fortasse pug-

LI. MENDACIUM.

nas, in eadem pagina. Haec enim sunt verba tua. « Habet humana voluntas libertatem in operibus, et rebus diligendis, quas ratio per se comprehendit: Potest aliquo modo efficiere iustitiam civilem, seu iustitiam operum. Potest loqui de Deo, exhibere Deo certum cultum externo opere, obedire magistratibus, parentibus in opere externo eligo, potest continere manus a cæde, ab adulterio, a furto ». Haec tua, etiam nostra sunt: Et hoc vocamus implere quedam praescepta, quoad substantiam actuam. Porro diligere Deum super omnia sine Spiritu sancto, tribuit homini fortasse unus aut alter Scholasticorum, sed graviores repugnat, ut S. Thomas, S. Bonaventura, et alii. Quod autem opera sine Spiritu sancto facta mereantur gratiam et justificationem, nullus Theologorum honorem, esse ipsorum invocationem, dubius rationibus ostendit, non eos debere ab hominibus invocari, tum, quia abditis receperat, non posset ubi vellent esse præsentes, et se invocantibus per se open ferre; tum etiam, quia nec posset illus post mortem, pro alio apud Deum aliquid impetrare, et proinde supervacanea esset invocatione. Utramque rationem Hieronymus refellit. Ait, inquit, vel in sinu Abraham, vel in loco refrigerii, vel subter aram Dei, animas Apostolorum et Martyrum concedisse, nec posse suis tunulis (ubi videlicet a fidelibus præcipue invocantur) et ubi voluerint adesse præsentes. Senatorie videlicet dignitatis sunt, ut non inter homicidas teterrimo carcere, sed in libertate honestaque custodia recludantur. Tu Deo leges pones? Tu Apostolis vincula injicies, etc. Et infra: Dicit, inquit, quod dum vivimus, mutuo pro nobis orare possumus, postquam autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda oratio. Si Apostoli, et Martyres adhuc in corpore constituti, possunt orare pro ceteris; quanto magis post coronas, victorias, et triumphos? Cum ergo Hieronymus Vigiliantii argumenta refellat, quibus ille sanctorum honoribus invidens, invocationem eorum oppugnabit, vere stupidi, ac ferme asini essemus, si non inde colligeremus, invocationem sanctorum e Hieronymo approbari.

L. MENDACIUM.

Pag. 200. in Apologia art. 21: « Nec vident isti asini (inquit humanissimus Philippus) apud Hieronymum contra Vigiliantium, nullam existare syllabam de invocatione. Loquitur de honoribus sanctorum, non de invocatione ». At quænam est ista consequentia: Loquitur Hieronymus de honoribus sanctorum, ergo non de invocatione? Videlicet invocatione non est honor, sed ignorancia. Et idecirco nullum præter Christum, invocari vultis, ne decus Christo proprium, cum aliis communicetur. Audi igitur. Vigiliantius solebat sanctos honorari; et quoniam non ignorabat, præcipuum sanctorum honorem, esse ipsorum invocationem, dubius rationibus ostendit, non eos debere ab hominibus invocari, tum, quia abditis receperat, non posset ubi vellent esse præsentes, et se invocantibus per se open ferre; tum etiam, quia nec posset illus post mortem, pro alio apud Deum aliquid impetrare, et proinde supervacanea esset invocatione. Utramque rationem Hieronymus refellit. Ais, inquit, vel in sinu Abraham, vel in loco refrigerii, vel subter aram Dei, animas Apostolorum et Martyrum concedisse, nec posse suis tunulis (ubi videlicet a fidelibus præcipue invocantur) et ubi voluerint adesse præsentes. Senatorie videlicet dignitatis sunt, ut non inter homicidas teterrimo carcere, sed in libertate honestaque custodia recludantur. Tu Deo leges pones? Tu Apostolis vincula injicies, etc. Et infra: Dicit, inquit, quod dum vivimus, mutuo pro nobis orare possumus, postquam autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda oratio. Si Apostoli, et Martyres adhuc in corpore constituti, possunt orare pro ceteris; quanto magis post coronas, victorias, et triumphos? Cum ergo Hieronymus Vigiliantii argumenta refellat, quibus ille sanctorum honoribus invidens, invocationem eorum oppugnabit, vere stupidi, ac ferme asini essemus, si non inde colligeremus, invocationem sanctorum e Hieronymo approbari.

LI. MENDACIUM.

Pag. 200. in Apologia, art. 21. « Neque reliqui veteres scriptores (inquit Philippus) ante Gregorium fecerunt mentionem invocationis ». Non te pudet tantum magistrum

in Israel, aut nihil in veteribus legisse, aut tam impudenter mentiri? Proferam igitur viginti quatuor Patres, Gregorio antiquiores, qui instar viginti quatuor seniorum de Apocalysi testimonium dicant pro invocatione sanctorum. Vide Dionys. Areopag. lib. de Ecclesiastica hierarchia cap. vi. Iren. lib. v. Euseb. lib. xiii. de præpar. Evang. cap. vii. Athan. serm. in Evangelio de S. Deipara. Basilium orat. in quadriginta Martyres, item in Psal. xxxii. Nazianzenum orat. in Cyprianum; item in Athanasium, Nysseniorum orat. in S. Theodorum. Cyrillum Catechesi v. Mystagogie. Ephrem. Serm. de landibus Martyrum Chrys. hom. 66. ad populum Antiochenum. Item hom. 43. in Genesis hom. 8. in Matthæum hom. 4. in priorem ad Thessalonicens. Thodoretum lib. viii. de curis Grecorum affectionibus. Et in hist. religiosa, ad finem singularium vitarum. Hilarium in Psal. cxxv. et in Psal. cxxix. Ambrosius lib. x. in Lucan. cap. 21. Et in lib. de viduis. Hieron. in Epiphaphio Paulæ. Ruffinum lib. ii. hist. Eccles. cap. 33. Prudentium in hymno de S. Cassiano; item de S. Hippolyto; item de S. Laurentio. Paulinum Nolensem, Epist. 12. ad Severum. Gaudentium Brixiensem, tractatu in dedicationem Basilic. Concili sanctorum. Severum Sulpitium, Epist. ad Aurelium Diaconum, et Epist. ad Bassulam Socrum. Maximum Taurinensem, serm. de S. Agneta. August. lib. de cura pro mortuis cap. 4. et Serm. 47. de verbis Apostoli. Leonem I. Serm. 5. de Epiphania. Victorem Uticensem lib. iii. de persecutione Wandala. Fulgentium Ruspensem, serm. de laudibus Beatæ Marie. His accedit concilium Chalcedonense, 630. Patrum, et alia quæ supra citavimus, mendacio X.

LII. MENDACIUM.

Pag. 201. in Apologia, art. 21. « Triplices honos, inquit, probandus est. Primus est gratiarum actio. »

« Secundus confirmatio fidei nostræ. Tertius imitatio fidei et ceterarum virtutum. Hos veros honores non requirunt adversarii. At ubi legisti, vel a quo audivisti, nos non requirere hos honores? »

LIII. MENDACIUM.

Pag. 220. in Apologia, pro conjugio sacerdotum. « Vituperabant Monachi, inquit,

conjugium, tamquam vitæ genus, quod vix unquam Deo placetur, aut certe non placet, nisi propter procreationem ». At omnes Monachi, qui commentaria in Magistrum scripserunt, agnoscent tria bona, propter quæ Matrimonium Deo placeat, fidem, problem, et sacramentum. Vide lib. iv. Sent. dist. 31.

LIV. MENDACIUM.

Pag. 223. in Apologia, pro conjugio sacerdotum, Philippus sic argumentatur. « Joviniani tempore nondum norat mundus legendum per perpetuo coibitu. Impudens igitur mendacium est, conjugium sacerdotum, Joviniani haeresim esse ».

Utrum Philippus mentiatur nec ne, iudex sit beatus Hieronymus. Is igitur in lib. contra Vigilantium sic ait: Quomodo Euphorbius in Pythagora renatus esse perhibetur, sic in isto Joviniani mens prava surrexit: ut in illo, et in hoc, diaboli respondere cogamur insidiis. Ille Romana Ecclesia auctoritate damnatus, inter phasides aves et carnes suillas non tam emit spiritum, quam eructavit: iste caput Calaguritanus, et in perversum propter nomen viculi mutus Quintilianus, miscet aquam vino; et de artificio pristino, sue venena perfidae Catholice fidei sociare conatur impugnare virginitatem, odisse pudicitiam, in convivio secularium contra sanctorum jejuna proclamare. Proh nefas, Episcopos sui sceleris dicunt habere consorts; si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant Diaconos, nisi prius uxores duxerint; nulli coelibi credentes pudicitiam, immo ostendentes, quam sancte vivant, qui male de omnibus suspicantur. Et nisi prægnantes uxores viderint clericorum, infantesque de ulnis matrum vagientes, Christi sacramenta non tribuant. Quid facient Orientis Ecclesie? quid Egypti, et Sedis Apostolica? quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes, aut si uxores haberint, mariti esse desistunt. Hoc docuit Dormitiantus, libidini fræna permittens etc. Si igitur Hieronymo teste Vigilantius haeresis ac Joviniani, una atque eadem sententia fuit, adeo ut in Vigilantio Jovinianus revixisse dicatur, mentitur Philippus, cum ait, non fuisse haeresim Joviniani oppositum continentia sacerdotum. Quod vero mendacium etiam sit, Joviniani tempore, mundo notam non fuisse legem perpetui coibitatis, satis

LVIII. MENDACIUM.

constat ex iis, quæ supra diximus, mendacio XIV, necnon ex hoc ipso Hieronymi testimonio, et ex Augustino in lib. de hæresibus cap. 82. ubi legimus, quasdam sacras virginem, provocata jam etatis, Joviniano auctore, nuptias contraxisse. Quod certe D. Augustinus non reprehendisset, si virginitas consecrata Deo, votum perpetui celibatus non complecterefin, aut hoc votum illo tempore notum mundo non fuisset.

LVI. MENDACIUM.

Pag. 226. in Apologia, de Missa. « Hic cause status est (inquit Philippus) de quo ita nobis monendi sunt lectors, ut Æschines admonebat judices, ne sinerent adversarium extra causam egredi. Nos in Confessione nostra ostendimus, nos sentire quod Cœna Domini non conferat gratiam ex opere operato, nec applicata pro aliis, vivis aut mortuis, meretur eis ex opere operata remissionem culpe aut poena.

At mira ista perversitas est, alios argueret ejus peccati, quod ipse committit. Non enim iste est cause status, an Missa mereatur gratiam, et justificet ex opere operato. Si enim iste status esset, causa finita esset. Questio vero præcipua in eo consistit: an Missa sit verum et proprio dictum sacrificium, quod omnes Lutherani negant, et Catholicos omnies affirment.

LVI. MENDACIUM.

Pag. 233. in Apologia, de Missa. « Sed adversarii (inquit) ubique sacrificii nomen ad solam cæremoniæ delorquent: prædicationem Evangelii, fidem, invocationem, et similia, omnibus; cum cæremoniæ propter haec instituta sit ». Fatemur quidem sacrificium proprie dictum, nec prædicationem Evangelii, nec invocationem significare, sed oblationem corporis Christi, cum mystica cæremoniæ a sacerdote factam; sed quod non sit apud nos Evangelii prædicatione, nec invocatio, nimis impudens mendacium est, cum in ipsa celebratione sacrificii legatur Evangelium, et sepe etiam exponatur, et multæ preces fundantur pro sacerdotibus, pro regibus, pro populo.

LVII. MENDACIUM.

Pag. 239. in Apologia, de Missa. « De fide (inquit) qua gratis consequimur remissionem

135

peccatorum, nulla prorsus fiebat adversarii mentio; de exercitiis fidei luctantis cum desperatione, de gratuita remissione peccatorum propter Christum, omnes libri, omnes conciones adversariorum mutas erant ». Magnus et mirabilis vir fuit Philippus, qui omnes libros legit, omnes conciones audit, etiam variis in locis codem tempore, aut variis temporibus codem loci habentur. Et quod mirabilius est etiam illas conciones audvit, quæ prins facte sunt, quam ipse nasceretur, aliqui, unde novit, de gratuita remissione peccatorum propter Christum omnes conciones mutas fuisse.

LVIII. MENDACIUM.

Pag. 239. in Apologia, de Missa. « Transfertur (inquit) Missam et ad mortuos, liberant animas, applicatione Sacramenti, a penitentiis purgatori; cum sine fide nec vivis Missa prosit. Neque ex Scripturis, vel unam syllabam afferre possunt, ad defensionem istarum fabularum, quas in Ecclesia magna auctoritate docent: neque Ecclesiae veteris, neque Patrum testimonia habent ». Duo sunt hic mendacia. Unum, quod applicatione Sacramenti, liberari dicamus animas a penitentiis purgatoriis. Nemo enim Catholicorum hoc docet; sed quod de sacrificio dicimus, imperite aut collide transfert Philippus ad Sacramentum. Alterum mendacium est, quod non habeamus testimonia veteris Ecclesie, quod Missa prosit etiam defunctis. Tot enim habemus testimonia, ut plane adversarios obruerem possumus. Concil. Carthaginense IV. can. 79. jubet commendari defunctos orationibus, et oblationibus. Concil. Wormatiense can. 10. jubet, etiam pro suspensi orari, et sacrificari. Similia passim in conciliis leguntur. Tertullianus lib. de Monogamia: Pro anima, inquit, ejus oret, et offerat annuis diebus dormitionis ejus. Cyprianus lib. I. epistol. 9: Non est, inquit, quod pro dormitione ejus apud nos fiat oblatio, aut deprecatio. Ambrosius lib. II. Epistol. 8: Itaque, inquit, non tam deplorandum quam prosequendum orationibus reor, nec mestificandam lacrymis tuis, sed magis oblationibus animam ejus Domino commendandam. Cyrilus Catechesi 3. Mystagogie: Maximum, inquit, credentes esse animarum juvamen, pro quibus offertur obsecratio sancti illius et tremendi sacrificii. Chrysostomus homil. 69. ad populum Antiochenum: Non

temere hæc ab Apostolis sancta fuerunt, ut tremendis mysteriis defunctorum agatur memoria. Omitto caleros.

LIX. MENDACIUM.

Pag. 217. in Apologia, de Missa. « Falso (inquit Philippus) citant adversarii contra nos damnationem Aerii, quem dicunt quod pateretur damnatum esse, quod negaverit in Missa oblationem fieri pro vivis et mortuis ».

Quæsto nostra cum Lutherani est, an Missa pro sit mortuis, nam quod vivi pro sit, nemo negat. Porro Augustinus lib. de heres. cap. 53, inter dogmata propria Aerii etiam illud numerat: Orare, vel offere pro mortuis oblationem, non oportere. At hoc idem omnes Lutherani dicunt.

LX. MENDACIUM.

Ibidem, sic ait Philippus. « Epiphanius testatur Actum sensisse, quod orationes pro mortuis sint inutiles, id reprehendit, neque nos Aerio patricinamur. » Si verum loquitor Philippus, menitum altera pars Concordie, cui fere concordant omnes Lutherani. Nam pag. 381. « Purgatorium animarum, mera diaboli larva esse definitur ». At si nullum est purgatorium animarum, inutiles sunt orationes pro mortuis, ut volebat Aerius, nisi forte velit Philippus, pro animabus beatis, aut damnatis orandum esse. Adde quod Epiphanius heres. 75. que est Aerii, refert etiam alium ejusdem errorem, et quidem ipsum verbis. Sed neque jejunium, inquit, erit ordinatum, a hac enim Iudaica sunt, et sub iugo servitatis. Justo enim lex non est posita, sed patricialis, ac matridialis, et reliquis. Si vero omnino volo jejunare, qualemcumque eligam diem, a me ipso, et jejuno propter libertatem. » Et infra: In diebus autem Paschatis (quos nos vocamus maiorem, sive sanctam hebdomadam) quando apud nos fiunt humi dormitiones, castitates, afflictiones, siccorum esus, preces, vigiliae, ac jejuna, et omnes animarum salutes, per sanctas afflictiones; ipsi a summo mane obsonantur, carneque ac vino venus suas expletentes, cachinnantur, ridentes ac subseannantes eos, qui sanctum hunc cultum hebdomadis Paschatis perficiunt. Quæsto te, Philippe, an non et vos hoc idem facitis et docetis? Magis ingenuus Matthias Ilyricus facit, qui Cent. 4. cap. 5. col. 401, agnoscit,

Aerii dogmata fuisse, non orandum, nec offereendum pro mortuis; nec stata jejunia servanda; et quia horum similia docuit Lutherus, misu Epiphanius et Augustinus hereticos facere, quam Aerium,

LXI. MENDACIUM.

Pag. 233. in Apolog. de votis monasticis: « Obedientia, pauperitas, et coelibatus (inquit Philippus) exercitū sunt ἀδιάποτα. Ideoque sancti uti eis sine impietate possunt, sicut usi sunt, Bernardus, Franciscus, et alii sancti viri. Et hi sunt proper utilitatem corporalem, ut expeditiores essent ad docendum. Scilicet, magna utilitas corporalis erat S. Francisco, nudis pedibus ambulare, una sola tunica eaque cibicina, et aspergimini cooperiri, humi cubare, pane solo, et aqua ut plurimum vivere, tofas noctes vigilare. Deinde quid dicemus de S. Antonio, S. Hilarione, S. Paulo I. Eremita, imo de tot milibus sanctorum Anachoretarum, qui non fungebantur docendi officio, et tamen vitam pauperiam et severissimam, in perpetuo coelibatu, et sub obedientie iugo ducebant? Porro S. Bernardus non solum vilissimis paucis, et cibaris aridissimis ntebat, sed etiam serm. 30. in Cantica diligenter monuit, non esse Monachi, sed medici, corporis utilitatem, et bonam valetudinem eurare: Monachi vero esse, spiritus utilitatem querere, et carnem crucifigere, atque in ea re Dominum et Salvatorem imitari.

LXII. MENDACIUM.

Pag. 235. in Apologia: « Nemo nescit (inquit Philippus) vitam monastica recens excogitata esse ». Omitto quod. Patres ad Apostolos referunt, ut Euseb. lib. II. hist. cap. 16. Epiphanius. Heres. 29. que est Nazarorum, Hieron. I. lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis, in Philone, Joen. Cassianus, lib. II. de institutiis Cenobiorum, cap. 5. et Collat. 18. cap. 5. Augustin. serm. 2. de communia vita Clericorum. Possidonius in vita S. August. Sozomenus lib. I. hist. c. 42. Et Nicæphorus lib. II. cap. 15. Certe Magdeburgenses Centur. 4. cap. 6. col. 464. anno 300. a Salvatoris adventu ponent initium Monasticis. Quod si contendunt, Monachos huius temporis, non esse illis similes qui erant tempore Antonii, Hilarionis, Augustini; tamen non negant, nec possunt negare,

LXVII. MENDACIUM.

qui saltem Monachates qui nunc est, a tempore S. Benedicti initium sumpergit, id enim Lutherani omnes admittunt, cum vi-deant adhuc exsare, et servari regulas ab ipso conditas, et habitari monasteria, quæ ille fundavit. Sanctus autem Benedictus ante 1000. annos floruit. Nisi ergo apud Philippum mille anni sicut, sicut dies unus, ut Scripture loquuntur de temporibus, cum Dei aeternitate collatis, viderit ipse, quam sit verum, vitam monastica recens excogitata.

LXXXIII. MENDACIUM.

Pag. 138. in Apologia, de votis Monasticis. « Deserto facultatum (inquit Philippus) non habet mandatum aut consilium in Scripturis. Nam Evangelica pauperes, non est deserto rerum, sed non esse avarum etc. » De hoc mendacio diximus supra, mendacio vi. Sane debet sufficere tot sanctorum exemplum. Omnes enim illi veteres Monachi, qui tantopere celebrantur a Patribus, verba Domini, Math. xix. Si vis perfectus esse, rade, vende omnia etc. de rerum desertio intellexerunt.

LXIV. MENDACIUM.

Pag. 239. in Apologia, de votis monasticis: Sancti, inquit Philippus, in locum Christi subrogantur, et impie coluntur. Longe aliud ostendunt Litanias, aliquæ preces Catholicorum. Christo enim, ut Deo ac Domino dicimus, Κύριε Δέκε, Christe eleison, sanctis vero, sancta Maria, ora pro nobis; sancte Petre, ora pro nobis. Sed antiqua ista calumnia est; quod enim Lutherani nunc dicunt, dixerunt olim ethnici. Judei eos animis, et corda scrutari existimamus, ut adversari nos credere mentiantur; sed Deo revelante atque ostendente, quid poterimus, cognoscere eos posse docemus.

Hic libellus jam fabre aperit mendacia, revellit errores Concordie Lutheranæ, ut nihil possit esse aut enucleatus, aut nervosus in hoc genere. Nam animus fuit auctori, strigere rem, non explicare, sed stringere ea arte, ut Lutherani alioquin plumbi facile tangant se tangi, aut potius everti.

Censui ROBERTUS TURNERUS Sacré Theologiæ Doctor atque INGOLSTADII professor, et pro tempore ejusdem facultatis Decanus.

LXV. MENDACIUM.

cap. 15. Et lib. VIII. cap. 5. Ex Cyrillo lib. VI. et x. in Julianum. Ex Hieronymo lib. contra Vigilantium. Et ex Augustino lib. XX. contra Faustum cap. 21.

LXVI. MENDACIUM.

Pag. 263. in Apologia, de potestate ecclesiastica. Suis traditiones, inquit Philippus, longe accuratius servari postulant, quam Evangelium. Hoc de Episcopis Ecclesie generatum dictum, apertissimum mendaciun est.

LXXVII. MENDACIUM.

Pag. 267. Ibidem: « Libri adversarios, inquit, nusquam fidei mentionem faciunt, cum de remissione peccatorum loquuntur. Nusquam docent de dignitate regnum cielum, nusquam docent quomodo Evangelium tradat justitiam externam ». Et hæc mendacia toties repetuntur in hac Apologia, ut mirum sit quomodo non ipsi auctori nauicam fecerint.

LXXVIII. MENDACIUM.

Pag. 268. Ibidem: « Cultus sanctorum inquit, plenus est apud eos manifesta idolatria ». At nos corde sentimus, et voce asserimus, sanctos non esse Deos, sed creaturas eximias. Nec illis ut diis sacrificamus, ut etiam D. Augustinus docet, lib. xxii. Civit. Dei cap. 10, nec invocamus, ut gratiam vel gloriam largiantur; sed ut eam nobis a Deo precibus suis obtineant. Nec denique illabi eos animis, et corda scrutari existimamus, ut adversari nos credere mentiantur; sed Deo revelante atque ostendente, quid poterimus, cognoscere eos posse docemus.